

Vlaams
Parlement

ingediend op **967** (2016-2017) – Nr. 2
9 februari 2017 (2016-2017)

Verslag

namens de Verenigde Commissies voor Algemeen Beleid, Financiën
en Begroting
en voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering
en Stedenbeleid
uitgebracht door Bart Dochy en Els Robeyns

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister-president Geert Bourgeois

Groenboek Bestuur:
zes principes en dertig voorstellen
voor een vernieuwende overheid

Samenstelling van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting:

Voorzitter: Paul Van Miert.

Vaste leden:

Paul Cordy, Matthias Diependaele, Jos Lantmeeters, Lieve Maes, Jan Peumans, Paul Van Miert;
Jenne De Potter, Katrien Schryvers, Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz, Bart Somers;
Jan Bertels, Joris Vandenbroucke;
Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

Piet De Bruyn, Annick De Ridder, Andries Gryffroy, Peter Persyn, Axel Ronse, Kris Van Dijck;
Robrecht Bothuyne, Dirk de Kort, Ward Kennes, Katrien Partyka;
Rik Daems, Marino Keulen;
Michèle Hostekint, Güler Turan;
Wouter Vanbesien.

Samenstelling van de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid:

Voorzitter: Mercedes Van Volcem.

Vaste leden:

Sofie Joosen, Bert Maertens, Marius Meremans, Willy Segers, Nadia Sminate, Peter Wouters;
Bart Dochy, Michel Doomst, Ward Kennes, Koen Van den Heuvel;
Marnic De Meulemeester, Mercedes Van Volcem;
Kurt De Loor, Els Robeyns;
Ingrid Pira.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Paul Cordy, Andries Gryffroy, Lies Jans, Kris Van Dijck, Karim Van Overmeire;
Jan Durnez, Martine Fournier, Katrien Partyka, Joris Poschet;
Lydia Peeters, Bart Somers;
Jan Bertels, Yasmine Kherbache;
Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Chris Janssens;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

967 (2016-2017) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	4
1.1. Situering	4
1.2. Doelstelling.....	4
1.3. Inhoud van het groenboek.....	5
1.4. Consultatieproces	7
1.5. Volgende stappen	8
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	8
2.1. Tussenkomsst van Els Robeyns.....	8
2.2. Tussenkomsst van Wouter Vanbesien	8
2.3. Tussenkomsst van Koen Van den Heuvel.....	9
2.4. Tussenkomsst van Lieve Maes	9
2.5. Tussenkomsst van Marnic De Meulemeester	10
2.6. Tussenkomsst van Ward Kennes	10
2.7. Tussenkomsst van Paul Cordy	11
2.8. Tussenkomsst van Willem-Frederik Schiltz	11
2.9. Tussenkomsst van Michel Doomst	12
2.10. Tussenkomsst van Ingrid Pira.....	12
2.11. Tussenkomsst van Marius Meremans	13
2.12. Tussenkomsst van Jan Peumans	13
2.13. Tussenkomsst van Bert Maertens	14
2.14. Tussenkomsst van Mercedes Van Volcem	14
3. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois	14
4. Toelichtingen door Ann Vermorgen, voorzitter, en Peter Van Humbeeck, medewerker studiedienst van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen	18
4.1. Kernboodschap	18
4.2. Drie adviezen betere regelgeving.....	20
4.3. Appreciatie groenboek Bestuur.....	21
4.4. Besluit	23
5. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	23
5.1. Tussenkomsst van Willem-Frederik Schiltz	23
5.2. Tussenkomsst van Jan Bertels	23
5.3. Tussenkomsst van Paul Cordy	23
5.4. Tussenkomsst van Wouter Vanbesien	24
6. Antwoorden van de SERV	24
Gebruikte afkortingen	26

De Verenigde Commissies voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting en voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid hielden op 24 januari 2017 een gedachtewisseling over het groenboek Bestuur: zes principes en dertig voorstellen voor een vernieuwende overheid.

Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door:

- Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed;
- Ann Vermorgen, voorzitter, en Peter Van Humbeeck, medewerker studiedienst van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen.

1. Toelichting door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

1.1. Situering

Minister-president *Geert Bourgeois* zegt dat er in deze regeerperiode al tal van initiatieven lopen om te komen tot een vernieuwende werking van de overheid. Hij verwijst naar de visienota 2050 en het programma Radicaal Digitaal. Het Vlaamse regeerakkoord bevat nog verschillende engagementen voor een optimalisatie van de werking van de Vlaamse overheid. Het gaat dan over de contouren van een nieuw Vlaams Bestuursdecreet, de krachtlijnen van een vernieuwde verhouding tussen de overheid en haar klanten en belanghebbenden, een kwaliteitsvoller Vlaams advies- en overlegstelsel, en een verbeterde interne werking van en samenwerking binnen de Vlaamse overheid.

Die engagementen zijn verder uitgewerkt in de beleidsnota's en beleidsbrieven Algemeen Regeringsbeleid en Bestuurszaken, en vormen de aanleiding voor het voorliggende groenboek Bestuur dat de minister-president samen met Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Liesbeth Homans, heeft opgemaakt. Op 28 oktober 2016 nam de Vlaamse Regering akte van dit groenboek Bestuur.

1.2. Doelstelling

De doelstelling van het groenboek is iedereen de kans te geven actief na te denken over een vernieuwende overheid. Dit zal dan worden gebruikt als input voor het nieuw Vlaams Bestuursdecreet en voor andere niet-decretale vernieuwingsprojecten.

In het kader van het Vlaams Bestuursdecreet zullen elf bestuurlijke decreten worden samengebracht in een Vlaams Bestuursdecreet tegen eind 2018. Het belangrijkste uitgangspunt van dit nieuwe eengemaakte decreet is het recht op een kwaliteitsvolle dienstverlening. De elf bestuurlijke decreten in scope beslaan tal van thema's waar de burgers, de ondernemingen en de verenigingen op geregelde basis mee worden geconfronteerd als ze in contact komen met de overheid. Het gaat om overheidscommunicatie, hergebruik van overheidsinformatie, overheidsarchieven, openbaarheid van overheidsdocumenten, behandeling van klachten en de uitbouw van de digitale overheid.

In het Vlaams Bestuursdecreet is er echter ook plaats voor decreten die slaan op de organisatie zelf en die ervoor zorgen dat men de maatschappelijke opdrachten nog optimaler zal kunnen verzorgen. Voorbeelden hiervan zijn de manier waarop de Vlaamse overheid is gestructureerd, hoe men met strategisch advies omgaat en hoe men tot deugdelijk bestuur komt.

De decreten in kwestie worden niet zomaar samengebracht. Ze werden eerst kritisch geëvalueerd en er werden verschillende mogelijke aanpassingen en

vernieuwingen verzameld. Deze mogelijke vernieuwingen zijn in het groenboek opgenomen.

De Vlaamse Regering wil de scope van de vernieuwing echter breder beschouwen dan het Bestuursdecreet. Er zijn immers vernieuwingen die geen decretale verankering nodig hebben, maar die toch de moeite waard zijn om over na te denken. Het gaat hierbij vooral over de optimalisatie van de beleidsprocessen, ambitieuzere dienstverleningsprincipes en het meer geïntegreerd samenwerken binnen en buiten de overheid. Ook deze mogelijke vernieuwingen werden opgenomen in het groenboek Bestuur.

1.3. Inhoud van het groenboek

Welke Vlaamse overheid is vandaag en morgen nodig om de uitdagingen in de samenleving aan te pakken? Dat is de centrale vraag van het groenboek Bestuur.

Het groenboek biedt antwoorden op die vraag en geeft in dertig voorstellen aan welke overheid men zou kunnen zijn. De voorstellen moeten worden gelezen als opties waar men als overheid in de toekomst op kan inzetten. De voorstellen zijn niet exhaustief, maar dienen als inspiratiebron om de meest gewenste veranderingen te kunnen detecteren. De minister-president schetst vervolgens de hoofdlijnen van het groenboek.

Men wil verder inzetten op een zorgvuldige overheid met een onderbouwd beleid die meer tijd neemt om de rol van de overheid, de inzet van de beleidsinstrumenten en de impact op grondrechten af te wegen. Men wil inzetten op een openbare evaluatie- en onderzoeksagenda.

De minister-president stelt voor verdere acties als inclusieve overheid te ondernemen. Zo wil men het inclusief beleid voor kwetsbare groepen verder uitwerken, de inspanningen rond e-inclusie opdrijven, de interne en externe communicatie heerlijk helder formuleren en de contactmogelijkheden met de overheid verruimen waar nodig.

Men wil de open en kennisgedreven overheid versterken door burgers het recht te geven gegevens maar één keer aan de overheid door te geven, datasets en bestuursdocumenten eenvoudiger te laten hergebruiken en te streven naar een duidelijke digitale overheidsomgeving met betrouwbare informatie. Daarnaast wil men intern meer inzetten op big data en data-analyse.

Als faciliterende overheid kan men meer vernieuwende samenwerkingsvormen zoals cocreatie en coproductie opzetten en experimenteren met het recht om de overheid uit te dagen bepaalde taken niet langer zelf uit te voeren.

Met regelgeving moet men bedachtzaam omspringen. Als innovatieve overheid wil men de praktijk van regelluwe zones, van experimentwetgeving en doelregelgeving uitbouwen en de innovatiemiddelen beter inzetten.

De Vlaamse overheid wil ook een gedragen overheid zijn. De beleidsvoering wil men principieel interactief doen met maximale inzet op open en digitale consultaties, waarbij iedereen de kans krijgt om mee te denken. De rol van professioneel advies vanuit de adviesraden en de andere permanente adviesstructuren wordt hieraan aangepast.

De Vlaamse overheid wil een excellente dienstverlenende overheid zijn. Zo kan men klanten bijvoorbeeld nog meer betrekken bij het ontwerpen van nieuwe diensten, kan men aangepaste begeleiding verstrekken bij digitale dienstverlening, actief informeren en zelfs begeleiden naar andere diensten/procedures,

alleen de dingen vragen waarover men als overheid nog niet beschikt, aanbieden een bemiddelaar in te zetten om bij klachten tot een oplossing te komen, de mogelijkheid geven om klachten en meldingen in te dienen over de naleving van Vlaamse regelgeving en de stakeholders betrekken bij de evaluatie van diensten.

De Vlaamse overheid wil een geïntegreerde overheid zijn, samen met de andere bestuursniveaus in dit land. Concreet betekent dit dat men de voorgaande voorstellen graag wil uitwerken met die bestuursniveaus en dat men aandacht heeft voor subsidiariteit en homogeniteit.

Tot slot gaat men voor een wendbare overheid met minder interne administratieve rompslomp en minder aandacht voor structuren, maar meer inzet op flexibele projectwerking, op stroomlijning van kern- en ondersteunende processen, op netwerkleiderschap en waardegedreven gemotiveerde ambtenaren, en op een doorgedreven politiek-ambtelijke samenwerking.

De minister-president gaat meer in detail in op een aantal concrete voorstellen. Zo wordt het ineens duidelijk dat de impact van de voorstellen op burgers, ondernemers en verenigingen niet te onderschatten is.

In voorstel 6 gaat men voor een digitale overheid waar iedereen mee kan. Men stelt voor overheidswebsites en -applicaties toegankelijk te maken zoals de Europese richtlijn het voorschrijft. Daarvoor moeten de inspanningen inzake scholing, opleiding, publieke voorzieningen, fysieke ondersteuning enzovoort worden opgetrokken. Men wil voor digitaal gaan, maar zonder iemand onderweg te verliezen.

Voorstel 7 in het groenboek handelt over het 'heerlijk helder' formuleren van de communicatie van de overheid. Er wordt voorgesteld een charter 'Heerlijk heldere teksten' te ontwikkelen, zowel voor de interne als de externe communicatie. Dat charter wordt het referentiekader voor alle medewerkers van de Vlaamse overheid en alle communicatie zal aan deze richtlijnen moeten voldoen. Daarenboven wordt het mogelijk om troebele communicatie op een eenvoudige manier te melden.

Er werden reeds heel wat tijd en middelen geïnvesteerd in open data, maar nu is het tijd om open data in de praktijk als norm te hanteren en de uitzonderingsmogelijkheden zoveel mogelijk te beperken. Hier gaan voorstellen 9 en 10 dieper op in. Op dat vlak moet men verder werk maken van één toegankelijke en volledige portaalsite met alle relevante bestuursdocumenten en datasets die beschikbaar zijn.

Ook voorstel 11 heeft potentieel een grote impact, namelijk burgers het recht geven om hun gegevens maar één keer door te geven, beter gekend als het 'vraag niet wat je al weet'. De overheid wordt daarbij verplicht gegevens uit authentieke gegevensbronnen en stabiele gegevensbronnen van de Vlaamse Dienstenintegrator te hergebruiken en de beperkingen weg te werken.

Voorstel 14 heeft veel weerklank gekregen in het publieke debat. De minister-president is hier verheugd over, want het toont aan dat het consultatieproces publieke aandacht krijgt. Met het recht om de overheid uit te dagen, wordt ook in een aantal andere landen geëxperimenteerd. De Vlaamse overheid wil dergelijke vernieuwende instrumenten verder onderzoeken en, waar mogelijk, uitbouwen. Dit gebeurt op een doordachte en onderbouwde manier, met bijzondere aandacht voor het algemeen belang, de kwaliteit en de toegankelijkheid van de dienstverlening. Het kan zeker niet gaan om een brute besparingsoperatie. Er moet altijd een degelijke objectivering en motivering zijn.

Vaak wordt gezegd dat de regelgeving te star is en niet toelaat om te experimenteren. Voorstel 15 schenkt daar aandacht aan. Zo wordt bijvoorbeeld voorgesteld om, net zoals de SERV dit ziet, te investeren in experimentwetgeving en regelluwe zones om innovatie te stimuleren. Bedoeling is dat men in bepaalde beleidsdomeinen toelaat om tijdelijk af te wijken van de regelgeving om ervaring op te doen en er conclusies uit te trekken.

Vaak krijgt men het verwijt dat de overheid te log is. In voorstel 25 wordt voorgesteld om meer projectmatig te werken met eigen flexibele structuren, middelen en personeel, om zo los te komen van de bestaande structuren. Tegelijk wil men naar de volgende regeerperiode onderzoeken of een nieuw, wendbaarder organisatiemodel afgestemd op projectmatige werking zinvol is.

Men stelt ook geregeld dat men intern te weinig samenwerkt met betrekking tot de verschillende taken en processen. Voorstel 29 houdt in dat de kernprocessen en ondersteunende processen verder moeten worden gestroomlijnd. Stroomlijnen gaat dan over beter samenwerken en informatie uitwisselen, maar kan ook gaan over het stroomlijnen van front- en backoffice.

Voorstel 30 heeft betrekking op een zinvolle en duidelijke rapportering, een onderwerp waar ook het Vlaams Parlement zonder twijfel vragende partij voor is. Er zijn tal van rapporteringen, zowel verplichte als niet-verplichte, in verschillende vormen en maten, op verschillende tijdstippen doorheen het jaar. Deze rapportering is enkel zinvol als ze kwaliteitsvol is en tijdig gebeurt. Daarom wordt voorgesteld om de hele rapporteringsmolen te herbekijken, zodat het parlement en elke geïnteresseerde burger zicht krijgt op de prestaties van de overheid.

1.4. Consultatieproces

Het voorliggende groenboek werd voorgelegd aan het brede publiek na de mededeling ervan aan de Vlaamse Regering op 28 oktober 2016. Van 28 oktober tot en met 31 december 2016 stond een internetconsultatie van het groenboek online op <http://overheid.vlaanderen.be/denk-mee>. Hiervoor werd een compactere versie van het groenboek gemaakt, die herleid is tot de essentie. Er werd expliciet gevraagd naar de voorstellen die de geconsulteerden zelf hebben over een vernieuwende overheid en ook wat ze denken van de dertig voorstellen in het groenboek. Ze konden daarbij niet alleen aangeven welke voorstellen volgens hen prioriteit verdienen, maar konden ook omstandig formuleren wat ze zelf verstaan onder een vernieuwende overheid.

De doelgroepen van de onlineconsultatie zijn voornamelijk de niet-georganiseerde en niet-institutionele actoren. Daarnaast plaatste men het uitgebreide groenboek en een formuliersversie van de bevraging online op <http://overheid.vlaanderen.be/denk-mee> en stelde men het generieke e-mailadres denkmee@vlaanderen.be ter beschikking voor reacties. De verwachting was dat de georganiseerde, institutionele actoren deze weg zouden kiezen. In het kader van e-inclusie zorgde men ook voor een papieren versie van het groenboek en de bevraging, die na eenvoudige aanvraag via 1700 werd toegestuurd.

Verschiedende kanalen werden tijdens de consultatieperiode ingezet om zo veel mogelijk belanghebbenden te bereiken en uit te nodigen om deel te nemen aan de bevraging. Zo was er een persmoment en persbericht op 28 oktober 2016 en was er in de week van 7 november 2016 een onlinemediacampagne (De Morgen, De Standaard, Het Laatste Nieuws en Knack). Er werd een oproep gedaan aan organisaties, verenigingen en andere overheden om de bevraging verder te verspreiden en men maakte volop gebruik van de digitale communicatiekanalen van de Vlaamse overheid. Tot slot was er ook een interne verspreiding naar de

werknemers van de Vlaamse overheid via 13, de koepelsite en organiseerde men interne workshops voor top- en middenkader.

Verder werd formeel een reactie gevraagd van het Vlaams Parlement, de strategische adviesraden, de Verenigde Verenigingen, de VVSG, de VVP, academici van alle Vlaamse universiteiten en een aantal denktanks.

De minister-president is tevreden met de ontvangen reacties. Meer dan zeshonderd burgers namen deel aan de bevraging, wat veel is voor een complex thema zoals overheidsbestuur. Alle strategische adviesraden stuurden reeds hun reactie in en ook organisaties zoals de Verenigde Verenigingen, Etion en de Gezinsbond reageerden op de vraag. Intern werd gereageerd vanuit de groep van het middenkader en binnenkort verwacht men ook een reactie vanuit het nieuw Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing en de reactie van de VVSG en de VVP. Het Voorzitterscollege zal in februari stelling innemen over het groenboek.

1.5. Volgende stappen

De reacties op het groenboek zullen worden gebundeld in een publiek verslag in de loop van februari 2017, waarmee men zal terugkoppelen naar iedereen die input heeft bezorgd. Tussen maart en mei 2017 zal de minister-president het consultatieverslag ter beschikking stellen van het Vlaams Parlement en kan het er desgewenst besproken worden. In die periode wordt er een witboek Bestuur opgemaakt.

In juni 2017 gaat het witboek naar de Vlaamse Regering en voorziet men in een implementatieplan en de start van de implementatie van de projecten die eruit voortvloeien. Tegen het einde van het jaar mag een eerste principiële goedkeuring van het Vlaams Bestuursdecreet worden verwacht.

De minister-president bedankt nog de SERV voor zijn uitgebreid en onderbouwd advies. Hij denkt dat heel wat van de bezorgdheden en voorstellen kunnen worden meegenomen in het verdere traject van het witboek.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

2.1. Tussenkoms van Els Robeyns

Els Robeyns acht het positief dat de overheid nagaat hoe haar werking aan de uitdagingen kan worden aangepast. De principes en voorstellen zijn echter zo vaag en algemeen dat het moeilijk is er commentaar op te geven. De open consultatie is alvast een goede zaak. Ook de hoge respons van 639 reacties is positief te noemen. Wordt er een profiel bijgehouden van diegenen die op de enquête reageerden?

Els Robeyns kan ermee leven dat bepaalde overheidstaken worden overgenomen, maar de overheid blijft steeds verantwoordelijk dat ze uitgevoerd worden en dat het algemeen belang ermee gediend is.

Ze informeert nog naar de redenen waarom de minister-president het verplichte advies van adviesraden wil afschaffen. In de lijst van overheden waarmee Vlaanderen onder de hoofding geïntegreerde overheid wil samenwerken, ontbreken de provincies. Wat is de reden daarvan?

2.2. Tussenkoms van Wouter Vanbesien

Wouter Vanbesien is benieuwd naar de opmerkingen die uit de enquête zullen komen en wil het debat graag op basis daarvan voortzetten. De doelstellingen en

het discours van het groenboek zijn belangrijk en positief: een kennisgedreven overheid, helder taalgebruik, inclusie, cocreatie, een faciliterende overheid, meer flexibiliteit enzovoort. Tegelijk is het belangrijk achter het discours te kijken naar de concrete voorstellen.

De eerste beweging is het aansnijden van nieuwe terreinen zoals het recht om uit te dagen, digitale consultaties, cocreatie, interacties enzovoort. Die evolutie is positief, maar mogelijks dient die als excuus voor een tweede beweging die bestaande diensten verzwakt. Men lijkt bijvoorbeeld te willen afstappen van het verplichtende karakter van adviezen van de strategische adviesraden en men stelt voor de decretale beleidsplannen te integreren. De Ambrassade wees er al op dat het jeugdbeleidsplan de kans biedt om de Vlaamse Regering advies over het jeugdbeleid te geven. De regering wil blijkbaar de burger meer direct betrekken, maar verzwakt daardoor de positie van het georganiseerde middenveld. Voor Groen is zoveel mogelijk inspraak onder zoveel mogelijk vormen nodig. Ook de nieuwe evoluties op zich houden risico's in. De concrete invulling zal dat uitwijzen. In Nederland en het Verenigd Koninkrijk zat er onder het mom van meer betrokkenheid een terugtrekkende overheid, dus een besparingsoefening.

De spreker is het eens met een aantal voorstellen, maar die mogen in geen geval leiden tot een terugtreden of commercialisering van overheidsdiensten. Kortom, hij pleit voor een democratische oefening zonder besparingsmotieven en minstens het behoud van de rol van het middenveld.

2.3. Tussenkoms van Koen Van den Heuvel

Koen Van den Heuvel vindt het groenboek een mooie oefening met beloftevolle en verder uit te werken principes, zoals het only-onceprincipe, cocreatie, coproductie, regelluwe zones enzovoort. Hij is blij dat de minister-president een tijdsplanning heeft om voor de zomer met een witboek te komen, en tegen het einde van het jaar met een ontwerp van Vlaams Bestuursdecreet. Dat de minister-president pleit voor interbestuurlijke samenwerking is een ander positief aspect.

CD&V is voor het recht om uit te dagen, maar dat mag in geen geval een besparingsoperatie zijn waarbij de overheid zich terugtrekt en taken overlaat aan de verantwoordelijkheid van individuen. Vlaanderen kent een sterk middenveld, dat een plaats moet hebben. Vlaanderen scoort goed op het vlak van onderwijs, net omdat inrichters het vertrouwen krijgen. Ook in de gezondheidszorg scoort het daardoor goed, zelfs als de kostenefficiëntie in rekening gebracht wordt. Een derde vereiste is dat kwaliteitsvereisten bewaakt worden.

Heel wat facetten van het recht om uit te dagen moeten door de lokale besturen georganiseerd worden. Hoe zal de minister-president dit en de andere principes niet alleen in een Vlaams Bestuursdecreet, maar ook naar de lokale besturen vertalen? Die experimenteren er trouwens al mee, onder meer met burgerbudgetten voor kleinschalige verbeteringen of onderhoud van het openbaar domein, met participatie en met budgetten aan verenigingen voor het beheer van overheidsinfrastructuur.

2.4. Tussenkoms van Lieve Maes

Lieve Maes denkt dat voorstellen 29 en 30 over de wendbare overheid zullen bijdragen aan een betere, klantvriendelijkere en efficiëntere overheid. Ze informeert of er voor voorstel 29 rekening gehouden wordt met de input van Audit Vlaanderen. De rapporteringsverplichting is een goede zaak als dat gebeurt in een gestructureerd document. Ze gaat ervan uit dat er één dergelijk document

per entiteit komt. Ze informeert of bepaalde gegevens automatisch zullen gegenereerd worden.

2.5. Tussenkomsst van Marnic De Meulemeester

Marnic De Meulemeester is verheugd dat er een groenboek is. Hij vindt de dertig voorstellen goed, al missen ze vooralsnog een zekere scherppte. Het groenboek is dan ook vooral een oproep tot discussie over interessante onderwerpen als participatie van de burger, inspraaklijnen overheid en wetsevaluatie.

Open Vld kijkt met interesse uit naar de resultaten van de consultatieronde en de voorstellen voor het nieuwe Bestuursdecreet. Men rekent erop dat het parlement voldoende ruimte krijgt om zijn inbreng te doen, maar ook dat daar het gepaste gewicht aan wordt gegeven, meer dan aan dat van de adviesorganen die uiteraard wel hun zeg moeten kunnen doen.

Open Vld rekent erop dat voorstellen die de burger meer inspraak geven effectief vertaald worden in het nieuwe decreet. De conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende burgerparticipatie van Willem-Frederik Schiltz doet daar alvast goede voorstellen voor. Voorts zal de fractie nauwlettend in de gaten houden dat het principe van de subsidiariteit bewaarheid wordt. Tot slot wil de spreker het standpunt van de minister-president kennen over de adviezen van de strategische adviesraden en de noodzaak om een witboek op te stellen.

2.6. Tussenkomsst van Ward Kennes

Ward Kennes vindt het goed dat de toekomst gebundeld wordt voorbereid gezien de snelle evolutie. Ook is het belangrijk dat de overheid de vinger aan de pols houdt zodat het voor alle partijen duidelijk is wat de burgers van de overheden verwachten en wat die voor hen kunnen doen.

Ward Kennes wil graag duidelijkheid over het statuut van het groenboek en het witboek. Hij mist trouwens een goede probleemanalyse. Ook een kostprijsberekening van de voorstellen ontbreekt. Zijn er al indicaties over wat de enquête zal opleveren? Zijn er al algemene lijnen of een grondstroom te ontwaren?

Een van de voorstellen van het groenboek gaat over de detectie van individuele grondrechten. Ziet de minister-president nog andere grondrechten die moeten verankerd worden dan die in internationale verdragen en de Grondwet?

Om kwetsbare doelgroepen te bereiken en te vermijden dat ze hun ongenoegen enkel uiten door proteststemmen bij verkiezingen, is er meer nodig dan de klassieke enquêtes of inspraakorganen. Het is dan ook goed dat de minister-president inzet op deze cruciale uitdaging die broodnodig is om conflicten te vermijden.

De spreker informeert of onder de rubriek 'Contactmogelijkheden met de burgers verruimen' ook gedacht wordt aan ruimere openingsuren, bijvoorbeeld een loket per Vlaams administratief centrum waar de burger 's avonds of op zaterdag documenten kan afhalen.

De minister-president verwacht veel van het opendatabeleid, waardoor de dienstverlening effectiever wordt en de belastinginkomsten zouden stijgen. De uitwisseling van bankgegevens tussen staten levert meer inkomsten op, maar hoe kan het uitwisselen van gegevens binnen Vlaanderen dat doen?

Hoe denkt de minister-president het only-onceprincipe af te dwingen? Komt er een administratieve commissie waar de burger of het bedrijf zich kan toe wenden

en die snel nagaat of de gevraagde informatie al eens is verstrekt? Of moet dat worden aangekaart bij de gewone rechtbank? Komt er een schadevergoeding als de overheid door interne desorganisatie de gegevens opnieuw vraagt? Hij suggereert om na te gaan of een vergelijkbare vergoeding zoals een sorrypas bij het openbaar vervoer mogelijk is voor een burger die een inbreuk meldt op het bewuste principe dat de overheid zegt te willen waarmaken.

De institutionele architectuur van het land maakt het niet alleen de burgers moeilijk om hun weg te vinden, maar weegt ook op de economie en op het enthousiasme van mensen die willen ondernemen. Daarom is het noodzakelijk de interbestuurlijke samenwerking te verbeteren. Geregelde overlegmomenten tussen de ambtelijke takken van de bestuurlijke niveaus, van het lokale niveau tot het Europese, zijn daarom aangewezen. Vlaanderen is goed geplaatst om dat nu al te organiseren. Het heeft er de meeste bevoegdheden bijgekregen en heeft sterk ingezet op de band met Europa.

2.7. Tussenkoms van Paul Cordy

Paul Cordy leest in het verdienstelijke werkstuk een groot vertrouwen in de burger. De zogenaamde sunsetclausule in een decreet vindt hij een goed idee. Dat vergt dat er voldoende data worden bijgehouden zodat er op objectieve basis kan worden geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd. Dat had een calamiteit als de groenestroomcertificaten kunnen vermijden.

De voorstellen maken de relatie met de burger beter omdat er een rechtstreekse relatie met de overheid tot stand komt. Dat sluit aan bij maatschappelijke tendensen waarbij de burger daarvoor niet langer alleen via het middenveld wil passeren. In het groenboek worden daar heel wat denksporen over uiteengezet. Het is noodzakelijk dat de burger de mogelijkheden voldoende kent en dat hij als volwaardige partner in het volledige participatietraject wordt betrokken.

Paul Cordy vraagt de minister de lokale ervaring inzake het recht om uit te dagen bij de verdere uitwerking te betrekken. Regelluwe zones en experimenteerwetgeving vindt hij goede ideeën. Risico is wel dat er drie soorten regelgevingen ontstaan: bestaande, experimentele en nieuw aangepaste. Het is wijs te denken aan mechanismen om iedereen duidelijk te laten weten wat waar en wanneer van toepassing is. Ook mogen specifieke regels het gelijkheidsbeginsel niet schenden.

2.8. Tussenkoms van Willem-Frederik Schiltz

Voor *Willem-Frederik Schiltz* geeft de minister met dit groenboek een aanzet om een van de grote uitdagingen van deze tijd aan te gaan en te zorgen voor een goede relatie tussen politiek en burgers. Het is van kapitaal belang duidelijk te maken dat politici wel degelijk oor hebben naar wat er in de maatschappij leeft en niet te beroerd zijn om hun eigen functioneren tegen het licht te houden.

Men moet wel zorgvuldig omspringen met begrippen als consultatie, participatie en inspraak. Elk begrip dekt immers een andere lading. De minister-president sprak vooral over digitale inspraakmogelijkheden. Vlaanderen heeft een rijk aanbod aan consultatiemogelijkheden. Om de brug naar de burger te slaan, moet dat tot echte inspraak leiden, een concrete impact hebben op het beleid.

De spreker was aangenaam verrast dat de minister-president het heeft aangedurfd het recht om uit te dagen als een voorbeeld van principe twee te vermelden. Hij wijst op het verschil met een burgerbegroting. In dat geval wordt een deel van de budgettaire besteding aan de burgers overgelaten. Het recht om uit te dagen betekent dat een burger, die denkt met hetzelfde budget een beter resultaat dan de overheid te kunnen bereiken, dat onder bepaalde voorwaarden

mag waarmaken. Dat getuigt van een groot vertrouwen in die burger. Uiteraard geldt ook daarvoor een van de gouden regels inzake participatie en ontgrendeling van de overheid: een goede omkadering. Het mag dus in geen geval om een besparing gaan, dus noch de Nederlandse over-de-haagparticipatie of de Big Society van David Cameron. Dat zou het vertrouwen van de burger kelderen. Maar allicht is dat niet de bedoeling van de minister-president. Open Vld wil heel graag een bondgenoot zijn om van de intenties concrete acties te maken.

In het groenboek is er sprake van een vte voor onderzoek, experimenten en evaluatie van initiatieven omtrent het recht om uit te dagen. Een en ander zal echter geld kosten en één ambtenaar zal niet volstaan. De spreker heeft er het volste vertrouwen in dat de regering voldoende middelen zal vrijmaken. Ook raadt hij de minister-president aan gebruik te maken van de aanwezige expertise in steden en gemeenten, maar ook bij de VVSG.

De kloof met de burger dichten en de bestuurswijze vernieuwen, gebeuren door de burger nauwer te betrekken bij het beleid, maar ook door de manier van decreetgeving. Daar valt wel nog een en ander te doen. De sunsetclausule wordt hier en daar in Europa toegepast en botst soms met de rechtszekerheid. Om die reden moet er in elk decreet duidelijk worden gemaakt wat de bedoeling is. Als een experimenteel project de doelen dient, kan bijvoorbeeld worden afgeweken van de formele regels. De praktijk van de regelluwe zones moet ten volle worden aangewend. De theorie over wet- en decreetgeving stamt uit een tijd waarin de maatschappij trager evolueerde en men dacht dat de wetgever de maatschappij zou kunnen volgen. Dat uitgangspunt komt nu onder druk te staan. De initiatieven voor een dynamische wetgeving verdienen dus alle steun.

2.9. Tussenkoms van Michel Doomst

Michel Doomst hoopt dat het groenboek snel gevolgd wordt door een 'doeboek'. De democratie heeft immers snel zuurstof nodig opdat iedereen niet verzuipt of 'vertrumpt'. Hij informeert of de wijzigingen in 2018 al voelbaar voor de burger zullen zijn. Daarvoor moet er volgens hem gewerkt worden met experimenten en prioriteiten. Het lokale bestuur is het ideale doorgeef- en beleefluik, onder andere voor experimenten. De e-inclusie maakt daar de grootste kans. Is de minister-president het daarmee eens?

Regelluwe zones zijn nodig voor experimenten, maar is er geen regelluwte in het algemeen nodig? Voorts wil de spreker weten op welke domeinen de minister-president bij voorrang wil inzetten. Gezien de ingewikkelde staatsarchitectuur is interbestuurlijke samenwerking noodzakelijk. Hoe ziet de minister-president dat concreet? En wat denkt hij met de provincies nog te realiseren?

2.10. Tussenkoms van Ingrid Pira

Ingrid Pira vraagt in hoeverre dit verdienstelijke groenboek spoort met andere, vorige en nog lopende initiatieven die de lokale besturen betreffen: de beleids- en beheerscyclus, de planlastverlaging, de interne staatshervorming, het afslanken van de provincies enzovoort. Waarom neemt de minister-president geen initiatieven inzake de intercommunales? Hoort de regiovorming hier ook niet ter sprake te komen? Stemt het groenboek overeen met de voorstellen van de paritaire commissie Decentralisatie? Welke invloed zal het groenboek hebben op het nieuwe decreet Lokaal Bestuur?

De minister-president zegt te streven naar een betere relatie met de ambtenaren. In welke mate echter valt het inzetten op de motivatie van ambtenaren omdat ze bijdragen tot het algemeen belang, te rijmen met ingrepen om het aantal ambtenaren te verminderen? Veronderstelt de keuze voor cocreatie en

coproductie niet net meer samenwerking van ambtenaren en burgers en op bepaalde diensten meer (gemotiveerde) ambtenaren? Het Rekenhof waarschuwt trouwens voor een mindere dienstverlening ingevolge het dalende aantal ambtenaren met meer burn-outs tot gevolg.

Ambtenaren meer systematisch betrekken bij de werking van interkabinetten-werkgroepen is op zich positief. Het bevestigt echter de hoofdrol van kabinetten. Staat dat niet haaks op de belofte afbouw ervan?

2.11. Tussenkomsst van Marius Meremans

Marius Meremans heeft bezwaren tegen de term 'right to challenge'. Hij pleit voor de Utrechtse term 'het bewonersbod'. Hij is het ermee eens dat beleidsvoering altijd principieel interactief moet gebeuren, maar is de Vlaamse overheid daartoe in staat? Soms moet er snel gehandeld worden. Is het voorstel niet te absoluut?

Het is een goed idee om in alle fasen van het beleidsproces consultaties te houden. Om een representatief beeld te krijgen, is gedegen informatie aan alle burgers nodig. Anders zullen enkel bevoorrechte groepen deelnemen. Het is ook een goed idee de rol van de adviesraden te herijken waardoor ze over strategische lijnen adviseren. De spreker is voor inspraak in elke fase, ook van de raden, maar dat moet op een vlotte wijze kunnen gebeuren zodat het beleidsproces niet wordt vertraagd. Dat vergt goede afspraken.

De overheid moet alles doen om de burgers te consulteren, maar beslist zelf definitief. Zonder afbreuk te willen doen aan het klassieke middenveld, merkt de spreker dat de burger andere manieren van inspraak benut en zich organiseert voor bepaalde doelen, maar dan vaak tijdelijk.

2.12. Tussenkomsst van Jan Peumans

Jan Peumans stelt vast dat er in het groenboek sprake is van elf nieuwe decreten, onder andere over overheidscommunicatie. Betekent dit dat het recent goedgekeurde decreet over de normen voor overheidscommunicatie niet meer voldoet?

Per voorstel geeft de minister-president een beschrijving, het beoogde resultaat en de kosten, maar ook de direct betrokkenen. Waarom staat het Vlaams Parlement daar de ene keer wel en de andere keer niet tussen?

Het groenboek bevat goede voorstellen, maar veel aspecten worden al uitgevoerd. Is het niet zaak de toepassing daarvan gewoon af te dwingen? Is er een stand van zaken opgesteld, bijvoorbeeld over een vlotte digitale toegankelijkheid?

Jan Peumans rekent erop dat in het kader van de 'optimalisering van de rapporteringsverplichtingen van de overheid' de voortgangsrapportages aan het Vlaams Parlement niet in het gedrang komen. Hij herinnert eraan dat goede informatierapporten de toevloed aan schriftelijke vragen vanwege volksvertegenwoordigers kunnen verminderen.

Dat er een optimale band tot stand moet komen met de begroting, is een zinvolle suggestie. Hopelijk houdt de minister-president rekening met het voorbereidende werk dat in dit parlement wordt verricht om de rapportage aan het parlement in beleidsbrieven en begrotingen te optimaliseren. Duidelijke communicatie is in het belang van het parlement en van de burger.

2.13. Tussenkost van Bert Maertens

Bert Maertens ontwaart veel appreciatie voor het groenboek. Dat de Vlaamse Regering de eerste eenentwintig voorstellen met een interbestuurlijke bril wil bekijken en de andere overheden daarbij in dialoog zal betrekken, is cruciaal voor het welslagen van heel wat aspecten. Dialoog is nodig om alle overheden mee te krijgen, maar mag niet leiden tot het louter afzwakken van ambitieuze en vernieuwende voorstellen.

Het dienstverleningscharter bestaat sinds 2006, maar is te weinig bekend bij de overheidsdiensten, de verenigingen, de burgers en de ondernemers. De spreker treedt het pleidooi voor klare taal en heldere informatie bij. De burger beseft zelden dat een maatregel die goedgekeurd is niet de dag nadien al in voege treedt. Een betere communicatie over de startdatum van maatregelen is nodig, ook voor de geloofwaardigheid van de bewindvoerders. Het principe dat de overheid maar één keer gegevens vraagt, geldt al in de Vlaamse overheid. Hoe kan dat principe uitgebreid worden tot de lokale besturen en de federale overheid?

2.14. Tussenkost van Mercedes Van Volcem

Mercedes Van Volcem mist in het groenboek een streven naar een eenvoudige overheid. Alle beleidsvoorstellen moeten voor haar op hun 'kafkagehalte' worden getoetst. Eenvoud bevordert participatie: een ingewikkelde overheid is eigenlijk oneerlijk omdat sommigen wel hun weg vinden en anderen niet.

De SARC pleit voor waakzaamheid inzake e-inclusie. De digitale kloof is er en wordt door de snelle evolutie alleen maar groter. Wat denkt de minister-president over de uitspraak van die adviesraad dat de ingrepen bij de beleidsrelevante steunpunten van bij het begin van deze regeerperiode het verwezenlijken van de ambities van de Vlaamse overheid die in het groenboek beschreven staan structureel zullen bemoeilijken?

In een kennisgedreven overheid is meten belangrijk, vooraf en bij evaluaties. Het doelgroepenbeleid is een goede zaak. Transversale doelstellingen, zoals armoede, moeten beter worden opgevolgd. De inspanningen van de beleidsdomeinen dienen beter op elkaar te worden afgestemd zodat er homogene pakketten ontstaan.

3. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* ontwaart algemene tevredenheid over de pogingen om tot een vernieuwde overheid te komen. Uiteraard zal hij het consultatiedocument aan het parlement bezorgen. Hij wenst over het consultatieproces nu nog geen gedeeltelijke informatie te geven. De volgende stap is een witboek, wat men ook een 'doeboek' zou kunnen noemen. De timing wordt aangehouden om snel tot een overheid 4.0 of misschien zelfs al 5.0 te komen.

Men zou kunnen zeggen dat de analyse in dit groenboek ontbreekt, maar de uitdagingen en de manier van aanpak zijn inmiddels genoegzaam bekend. Een efficiënte, heldere en transparante overheid draagt bij tot de kwaliteit van de samenleving, tot het vertrouwen in de overheid, maar ook tot competitiviteit. Dat de overheden in België niet altijd hoog scoren in de internationale rankings heeft net te maken met de kwaliteit van die overheid.

Het is zeker niet de bedoeling een aantal decreten te herschrijven. Wel zullen ze worden samengevoegd tot één Bestuursdecreet met het oog op meer transparantie, eenvoud en duidelijkheid. Zo nodig wordt er bijgestuurd, maar voor het zeer

recente decreet op de overheidscommunicatie zal dat allicht niet nodig zijn. Tegelijk wordt het Vlaamse Bestuursdecreet meer dan een loutere coördinatie. Het is ook de bedoeling om nieuwe mogelijkheden te creëren.

Wanneer het parlement niet in de lijst van de direct betrokkenen staat, gaat het allicht om aangelegenheden waar er geen decretale aanpassing voor nodig is, anders is dat een vergetelheid. Voor alle aangelegenheden blijft het parlement uiteraard ook zijn controlerol spelen. De Vlaamse Regering publiceert snel wat ze goedkeurt, het parlement kan daar op toezien.

De digitale toegankelijkheid voor iedereen (e-inclusie) is al langer een principe van goed bestuur. De tijd is gekomen om de algemene toegankelijkheid te verplichten, ook al kost het veel geld. De Vlaamse overheid moet zeker nagaan of alternatieve openingsuren van haar diensten mogelijk zijn, bijvoorbeeld in de VAC's, net zoals dat al kan in heel wat gemeenten.

Coherentie in planning en rapportering is een streefdoel van de minister: één ondernemingsplan aan het begin van de regeerperiode waarover dan jaarlijks gerapporteerd wordt aan het parlement, met indicatoren en een duidelijke band met de begroting. Dat zal de controlemogelijkheden van het parlement sterk verbeteren, maar vervangt de voortgangsrapportages over grote projecten of gevoelige aangelegenheden niet.

Het is zeker niet de bedoeling de advisering door raden te verminderen, maar wel de kwaliteit ervan te verbeteren. Door de raden over strategische hoofdlijnen te laten adviseren, komt hun inbreng voor de beslissingen genomen zijn. De beste adviezen gaan over de grote lijnen, wijzen op alternatieven, op buitenlandse voorbeelden, op recente wetenschappelijke ontwikkelingen. Jaarlijks wordt er dan in overleg een adviesagenda opgesteld.

Eigenlijk moeten over een conceptnota, dus in de voorbereidende fase van de besluitvorming, niet alleen het parlement maar ook de institutionele adviesverstrekkers en alle geïnteresseerden een mening kunnen geven. Tegelijk wordt er tijd gewonnen. Nu gebeurt het geregeld dat een raad, na het verstrijken van de termijn van dertig dagen, laat weten ergens geen advies over te zullen uitbrengen. Ook leidend ambtenaren moeten strategische denkers zijn, ze moeten de uitdagingen kennen en weten hoe erop in te spelen. Uiteindelijk beslist het politieke niveau dat als enige ter verantwoording kan worden geroepen, in het parlement en in de media.

De minister-president ontkent met klem bepaalde vormen van consultatie, participatie en inspraak te willen terugschroeven. Het is net de bedoeling om tot meer dialoog te komen. Naast het klassieke middenveld is er nu al een waaier aan initiatieven, vaak bottom-up, om de overheid te adviseren of zelf zaken te organiseren.

Het recht om uit te dagen is een vorm van echte participatie. In het groenboek wordt er niet gesproken over 'the right to challenge'. De minister-president staat alvast open voor een betere naam. Het recht om uit te dagen moet zeker niet worden gezien als een terugtreden van de overheid. Integendeel wil men vertrouwen geven aan de burger, weliswaar binnen een duidelijk kader, met garantie van de kwaliteitsnormen die van een publieke dienstverlening verwacht worden. Het kan zijn dat de burger of een vereniging met dezelfde middelen meer kan. Dat moet goed omkaderd worden en mag geen zuivere besparingsoefening zijn.

Door zelf te willen zorgen voor iets, toont de burger zijn betrokkenheid bij de overheid. De lokale besturen zijn hiervoor heel belangrijk. Er moet nog nagegaan

worden of daarvoor regels moeten veranderen, bijvoorbeeld in het kader van het toekomstige decreet Lokaal Bestuur. De gemeentelijke autonomie gaat nu al heel ver. Dat bewijzen de talrijke lokale praktijken die er nu al zijn, zoals een gemeentelijke kantine uitgebaat door een vereniging, een buurthuis of jeugdlokaal gebouwd op gemeentelijke gronden. De nieuwigheid bestaat erin dat ook op Vlaams niveau te doen, wat niet evident zal zijn.

Met lokale besturen worden zowel de gemeenten als de provincies bedoeld. Uiteraard zal de dialoog over de interbestuurlijke samenwerking ook met de afgeslankte provincies worden gevoerd. Interbestuurlijk overleg komt er ook tussen de administraties. De gouverneurs hebben ook een belangrijke coördinerende taak gekregen ten aanzien van de administraties van de gemeenten en de buitendiensten. Algemeen hoort de minister-president daar positieve geluiden over.

De Vlaamse Regering kiest voor een kennisgedreven overheid met een focus op vertrouwen, iets wat misschien moet vermeld worden in het witboek. Men past dat principe al dagelijks toe, bijvoorbeeld door autonomie te geven aan directies en CLB's in het onderwijs, maar ook in het verenigingsleven en de ondernemerswereld. Dat alles is niet in strijd met het doel van minder overheidsmedewerkers, wel integendeel.

De Vlaamse overheid moet een digitale overheid zijn. Dit betekent wel dat men iedereen in die evolutie moet meekrijgen, dat men oog moet hebben voor mensen die niet op de digitale snelweg zitten. Een moderne overheid moet digitaal zijn, moet databanken hebben die kunnen worden geconnecteerd, moet daar analyses uit kunnen afleiden. Dezelfde evolutie is overigens volop bezig in de industrie. Het recht om uit te dagen past volledig in die nieuwe overheid door vertrouwen te geven en te komen tot een veel grotere maatschappelijke betrokkenheid.

Met de werkkraft die vrijkomt door minder op details te controleren en veel te digitaliseren kan de overheid worden omgevormd en kan ze meer kennis in huis halen. Dat vergt een overgangperiode, omdat er op termijn een anders samengesteld ambtenarenkorps nodig is. Een kennisgedreven administratie is nodig opdat de overheid niet achterop geraakt. Dat vergt mensen die vooruit kijken, die met het buitenland kunnen vergelijken, die rapporten kunnen analyseren. Die omslag is volop bezig. De Vlaamse administratie wordt overigens nu al bevolkt door enthousiaste en deskundige medewerkers, die veel meer doen dan uitvoeren wat hun opgedragen wordt, die mee vooruit denken en mee de Vlaamse overheid vormgeven.

De regering is open over haar beslissingen, maar werkt ook met open data, waarvan bewezen is dat ze tot meer initiatieven leiden, dat ondernemingen er meer gebruik van kunnen maken. Het geeft een impuls aan het economisch leven en leidt zo tot meer opbrengsten.

Wat de wendbare overheid betreft, zegt de minister-president dat de overheid zich moet aanpassen aan de conclusies uit audits over de processen, de structuren, de organisaties. Die oefening loopt nu op gemeentelijk niveau, wat blijkbaar een positief effect heeft. Het is alleszins goed dat er onafhankelijke auditoren bestaan die processen doorlichten en adviezen geven over wat beter kan.

Het overleg tussen kabinetten en ambtenarij verloopt al heel wat vlotter. De kabinetten zijn ondertussen trouwens al heel wat kleiner.

Het is niet de bedoeling nieuwe grondrechten te detecteren, maar wel om bij besluitvorming af te wegen of de grondrechten gerespecteerd zijn. Men moet telkens nagaan of alle grote principes die tot betwisting kunnen aanleiding geven, werden gerespecteerd, dit om betwistingen voor de Raad van State of het Grondwettelijk Hof te vermijden.

De minister-president acht het ook wijs om bij het maken van beleidskeuzes telkens na te denken of regels wel absoluut nodig zijn. Een eerste alternatief kan zijn om niet te reguleren. De Europese Commissie gaat daar ver in en schroeft het aantal regelgevende initiatieven terug van om en bij de honderd naar een twintigtal. Decreetsevaluatie ziet de minister-president als een taak van het parlement, maar dat heeft, bij zijn weten, na een evaluatie nog slechts één decreet afgeschaft, met name het Reisbureaudecreet.

Het only-onceprincipe bestaat al langer, maar de minister-president vindt dat het nu bij decreet afdwingbaar moet worden gemaakt. Eventuele problemen zoals de aansluiting op federale databanken of de toestemming van de privacycommissie moeten worden aangepakt. Het stoort de burger of de bedrijven dat zij meerdere keren dezelfde informatie aan de overheid moeten meedelen. Over een eventuele sanctie kan worden nagedacht.

De sunsetclausule zal in de experimentwetgeving staan. Dat is meteen een goede manier om de gevolgen van die clausule uit te testen. De minister-president is terughoudend om dat ook te doen bij andere wetgeving omdat de wet na de vervaldatum gewoon wegvalt.

Het klopt dat er drie types wetgeving zullen zijn: experimentele, regelluwe en gewone regelgeving. Men zal dat duidelijk moeten maken en daarbij ook het gelijkheidsprincipe in het oog moeten houden. Het moet duidelijk zijn dat het om experimenten gaat. Er zijn overigens al heel wat proefprojecten, in Onderwijs en Welzijn bijvoorbeeld, om zaken uit te testen en eventueel te veralgemenen. Het komt erop aan na te gaan daar soepeler mee om te gaan, en dus een wendbare, flexibele overheid te zijn die geen jaren nodig heeft om belemmeringen voor nieuwe technieken weg te werken.

Burgers op de hoogte brengen is niet altijd gemakkelijk, onder andere gezien de mediamuur. Weinig mensen pluizen het internet zelf uit naar informatie, ze baseren zich op de informatie die hen bereikt. Ook als het om een voorontwerp van decreet of zelfs een conceptnota gaat, wordt er in de kranten al gekopt dat het om beslist beleid gaat.

Dit groenboek staat los van de interne staatshervorming en de relatie met de intercommunales. Er is geen tegenspraak met de nieuwe beleids- en beheerscyclus, een efficiënt model dat de relatie tussen beleid en begroting vergemakkelijkt. Of het decreet Lokaal Bestuur moet worden aangepast is nog niet duidelijk. De lokale besturen hebben reeds een grote autonomie, de Vlaamse overheid komt enkel nog tussenbeide bij klachten over de wettigheid en voor het goedkeuren van de statuten van intercommunales. De Vlaamse overheid stelt zich op als een terugtrekkende regulator. De opportuniteit van een beslissing behoort tot de lokale autonomie waar de burger kan over oordelen.

Een heldere overheid is nodig. De Vlaamse Regering heeft al heel wat vereenvoudigd. Eén loket is duidelijk voor mensen die het niet gemakkelijk hebben om informatie te vinden. De regering investeert massaal in de automatische toekenning van rechten, bijvoorbeeld inzake de studiebeurzen. Sindsdien krijgen meer mensen een studiebeurs, al dan niet automatisch. Dat de wetgeving minder technisch zal worden, betwijfelt de minister-president echter. Leefmilieuregels

bijvoorbeeld zijn nu eenmaal niet simpel. De overheid mag niet de indruk geven dat alles snel en eenvoudig kan worden opgelost.

Ondersteuning wordt verzekerd door het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. Maar de Vlaamse overheid zelf heeft ook veel kennis in huis. De Vlaamse overheid beschikt over uitmuntende werknemers, dat blijkt uit contacten met andere binnenlandse en buitenlandse overheden. Het komt erop aan de 'civil servants' te waarderen. Investeren in personen is de beste manier om tot een slimme, sterke en wendbare overheid te komen, een overheid die klaar is voor de uitdagingen van de toekomst.

Willem-Frederik Schiltz beaamt dat de lokale overheden de kweekvijvers bij uitstek zijn voor meer participatie. Voor kleinere gemeenten is het moeilijker een eigen participatietraject uit te tekenen dan voor steden. Net om die reden pleit hij in zijn conceptnota inzake burgerparticipatie voor het verzamelen en verspreiden van goede lokale voorbeelden en het beter ondersteunen van steden en gemeenten. Hij suggereert na te gaan of het Kenniscentrum Vlaamse Steden geheroriënteerd kan worden tot een volwaardig forum voor democratische vernieuwing, dat steden en gemeenten kan helpen om slagkrachtige instrumenten te ontwikkelen.

Els Robeyns is gedeeltelijk gerustgesteld dat het niet de bedoeling is de strategische adviezen af te schaffen. Het is immers de enige vorm van structurele betrokkenheid van het georganiseerde middenveld. Blijven de strategische adviezen verplicht in het kader van een ontwerp van decreet?

Minister-president *Geert Bourgeois* zegt dat het doel van het groenboek is de voorstellen bekend te maken en daarover een open dialoog te houden. Kwaliteitsvolle, proactieve en strategische adviezen zijn het doel.

Ook de VVSG en de VVP zijn om advies gevraagd. Het Agentschap Binnenlands Bestuur deelt nu al goede praktijken met de lokale besturen. De dienstverlening van het agentschap is intussen helemaal veranderd nu het geen voogdij meer uitoefent. Misschien is het goed het agentschap bij de volgende besprekingen ook uit te nodigen.

4. Toelichtingen door Ann Vermorgen, voorzitter, en Peter Van Humbeeck, medewerker studiedienst van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

4.1. Kernboodschap

Ann Vermorgen bedankt de commissie voor de gelegenheid om het SERV-advies over het groenboek Bestuur toe te lichten. De SERV vindt de maatschappelijke en politieke discussie over het groenboek om twee redenen heel belangrijk.

Ten eerste omdat het gaat over de vraag hoe de werking van de Vlaamse overheid kan verbeteren, en wat daarin de prioriteiten zijn in het licht van de uitdagingen van vandaag en morgen. Het is positief dat over deze vraag een open debat kan worden gevoerd aan de hand van een consultatiedocument zoals een groenboek. De voorbije jaren is er duidelijk vooruitgang geboekt op sommige terreinen, maar de hervormingen van het verleden hebben niet altijd de verhoopte resultaten opgeleverd. Er kan en moet nog veel gebeuren om te spreken van een open, inclusieve, effectieve, efficiënte, geïntegreerde, innovatieve en wendbare overheid, om een paar kernwoorden van het groenboek zelf te gebruiken.

De Vlaamse overheid heeft daarover ideeën, en het is goed dat ze die deelt en daarover een publieke bevraging organiseert. Want wat overheden doen en hoe ze werken, is niet louter een interne zaak van de overheid alleen. Het bepaalt in belangrijke mate of een overheid in staat is om een effectief, efficiënt en rechtvaardig beleid te voeren en te zorgen voor een goede regelgeving en publieke dienstverlening. Het gaat dus in wezen over impact in de maatschappij. Daarover moet er maatschappelijk debat zijn en de SERV wil daar graag toe bijdragen.

Een tweede reden waarom de sociale partners de maatschappelijke en politieke discussie over het groenboek heel belangrijk vinden, heeft betrekking op de voorstellen over hoe de Vlaamse overheid in de toekomst met belanghebbenden en adviesraden wil omgaan. Daarover zijn de sociale partners zeer bezorgd. Dit neemt niet weg dat er ook op het vlak van consultatie, inspraak, advies en overleg nog veel verbetering mogelijk is, en de discussie daarover moet in alle openheid kunnen worden gevoerd. Dat is ook de reden waarom de SERV in het verleden al diverse verbetervoorstellen heeft gedaan, dat de eigen werking regelmatig wordt geëvalueerd en herbekeken, en dat de SERV, samen met vele andere actoren, eind 2015 en begin 2016 intensief heeft samengewerkt met de Vlaamse overheid aan een groenboek Advies en overleg.

Het doel daarvan was om na de recente hervorming van het adviesradenlandschap de dialoog te voeren over de verbetering van de consultatie- en adviesprocessen en -procedures. Dat leidde na diverse bijeenkomsten en discussies tot een stevig werkstuk van 46 pagina's, met een omgevingsanalyse, een visie op consultatie en advies, een vijftal doelstellingen met telkens een aantal beleidsopties om die te realiseren en een onderbouwing van de beleidsopties.

Uiteindelijk werd beslist om geen afzonderlijk groenboek Advies en overleg te maken, maar om de resultaten van de besprekingen mee te nemen in het groenboek Bestuur. Daar valt veel voor te zeggen. Alleen is er de vaststelling dat de voorstellen in het groenboek Bestuur een beperkte en gedeeltelijke overname zijn van de beleidsopties van dat groenboek Advies en overleg. Dat is een spijtige zaak omdat daardoor de inspanningen van de gevoerde dialoog niet ten volle werden gevaloriseerd. Dat heeft tot gevolg dat niet alleen de sociale partners, maar ook de vele organisaties die het brede maatschappelijk middenveld uitmaken en die vertegenwoordigd zijn in de strategische adviesraden, zich niet herkennen in een aantal voorstellen die finaal in het groenboek Bestuur zijn opgenomen. Dit blijkt uit de adviezen van de diverse strategische adviesraden over het groenboek die op dit punt allemaal in dezelfde richting wijzen.

Ann Vermorgen zegt dat het groenboek wel degelijk een aantal goede principes en voorstellen rond inspraak en consultatie bevat. Waar zij wel een groot probleem mee heeft, is dat het groenboek blijkbaar vooral wil inzetten op internetconsultaties en het beluisteren van de individuele mondige burger. Men lijkt voorbij te gaan aan de onvervangbare rol van het middenveld. De SERV is niet tegen rechtstreekse inbreng en betrokkenheid van individuele burgers in het beleid. Dat de burger meer inspraak en betrokkenheid wil is een duidelijke evolutie, waar ook de sociale partners oren naar hebben. Waar dat nuttig of wenselijk is, moet dat zeker kunnen gebeuren, maar dan wel op de best mogelijke manier, op een manier die het best aansluit bij de kenmerken van de doelgroep die men wenst te bereiken, en bij de aard en complexiteit van het beleidsprobleem dat voorligt. Maatwerk is nodig. Internetconsultaties hebben hun beperkingen en mogen niet naar voor worden geschoven als belangrijkste of enige manier om te consulteren.

Ten tweede heeft de SERV een probleem met de voorstellen over adviesraden. De voorstellen van het groenboek lijken voorbij te gaan aan de waarde van dialoog, van echte menselijke interactie en tegensprekelijk debat, en net op dit punt spelen maatschappelijke organisaties en adviesraden een onvervangbare rol, naast de expertise en mobiliserende kracht waarover ze beschikken. Dat is meteen ook de reden waarom alle adviezen de waarde van strategische adviesraden beklemtonen en dat men niet meestapt in de voorstellen van het groenboek die de rol en bevoegdheden van de strategische adviesraden inperken.

Dat betekent niet dat er geen verbetering mogelijk is. De SERV heeft in het verleden al diverse voorstellen gedaan om de effectiviteit en efficiëntie van de inspraak via adviesraden te vergroten. De SERV hoopt dat er de komende weken en maanden ruimte is om hierover met de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering opnieuw rond de tafel te gaan zitten, en de draad weer op te pikken waar die gelost werd. Ook het parlement kan een rol spelen om het debat weer op het juiste spoor te brengen.

Peter Van Humbeeck dankt op zijn beurt de commissie. Niet alleen voor de kans om de opmerkingen van de SERV over het groenboek Bestuur toe te lichten, maar ook voor de opvolging die de Commissie voor Algemeen Beleid en het Bureau van het Vlaams Parlement hebben gegeven aan het SERV-advies over de ex-postdecreetsevaluatie dat door de parlamentsvoorzitter werd gevraagd. De spreker is blij met de beslissingen die het Bureau op 5 december 2016 heeft genomen en staat open voor verdere samenwerking zoals in die beslissingen is opgenomen.

4.2. Drie adviezen betere regelgeving

Peter Van Humbeeck dankt de minister-president voor de adviesvragen die hij aan de SERV heeft gesteld over het verlagen van de regeldruk en verdere administratieve vereenvoudiging. Die adviezen werden eind oktober 2016 uitgebracht en moeten samen worden gelezen met het advies over het groenboek Bestuur.

De adviezen gaan over de prioritaire werkterreinen voor betere regelgeving die de sociale partners zien, over experimentwetgeving en regelluwe zones, en over de idee van vaste verandermomenten voor wetgeving. Voor deze drie adviezen heeft de SERV intens samengewerkt met een aantal strategische adviesraden, de VVSG en experts van de Raad van State, het Rekenhof en de Vlaamse ombudsdienst, en men organiseerde ook een open onlineconsultatie over de ontwerp teksten.

Uit de bevraging van de sociale partners en andere actoren komen drie zaken naar voor. Ten eerste is er lof voor een aantal lopende initiatieven van de Vlaamse overheid, zoals bijvoorbeeld de digitalisering van processen en procedures, de eenmalige gegevensopvraging of de automatische rechtentoekening. De Vlaamse Regering is voor deze zaken op de goede weg, maar het gaat soms traag en de mensen merken er nog weinig van.

Ten tweede is er de 'oude' kritiek, van ondernemers, burgers en organisaties maar ook van overheden zelf, over het gebrek aan een gunstig, stabiel en rechtszeker reguleringskader. Er zijn nog altijd een aantal quick wins mogelijk om te komen tot zo eenvoudig mogelijke regels en procedures met zo weinig mogelijk formaliteiten, administratieve lasten en rapportageverplichtingen. Maar natuurlijk moeten ook de meer fundamentele oorzaken worden aangepakt.

Ten derde is er ook nieuwe kritiek, op wetgeving die niet altijd goed of voldoende snel inspeelt op nieuwe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Dat

zorgt voor frustratie en gemiste kansen. Het gevolg is een toenemende vraag naar een andere aanpak en een andere soort wetgeving: wetgeving die innovatievriendelijker en toekomstbestendiger is.

Dat heeft geleid tot de afbakening door de SERV van zes terreinen waarop de Vlaamse Regering zou kunnen werken, met telkens drie aanbevelingen. Vele daarvan komen ook terug in het groenboek Bestuur en in het advies over dat groenboek. De spreker gaat in op een aantal prioriteiten die de SERV naar voor schuift.

Vanuit de basis weerklinkt een grote vraag naar meer afstemming en samenwerking binnen de Vlaamse overheid en met andere bestuurslagen. Concreet gaat het dan over gezamenlijke projecten, een betere informatiedeling, integrale adviezen van overheidsinstanties, vermijden van overlappingen bij inspecties enzovoort.

Er is nood aan een betere communicatie van wetgeving, met meer aandacht voor begrijpbare regels, voor het tijdig bekend maken van nieuwe regels en voor de tijd die nodig is voor de implementatie van nieuwe regels. Men moet af van de gewoonte om regels in werking te laten treden tien dagen na publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad of zoals nu voor de omgevingsvergunning bijvoorbeeld het geval is op een rare datum zoals 23 februari 2017 (één jaar na de publicatie in het Belgisch Staatsblad van het uitvoeringsbesluit). Dat kan beter. Verder is het heel belangrijk dat de Vlaamse overheid 'mee' zou zijn met de digitale revolutie en er voor zou zorgen dat alle mensen daaraan kunnen participeren.

Betere regelgevingsprocessen kan men bekomen door aan drie zaken te werken: betere consultaties en meer interactie en coproductie, een betere planning en transparantie, en een betere onderbouwing door feiten en cijfers met ook meer ex-postevaluaties. Wat dat laatste betreft, heeft het Vlaams Parlement zoals gezegd voor een belangrijke impuls gezorgd. Wat transparantie betreft, is actieve openbaarheid van de regeringsdocumenten erg belangrijk.

Volgens de SERV moet de Vlaamse regelgeving ook innovatievriendelijker en toekomstbestendiger worden. Dat kan door gebruik te maken van meer outcomegebaseerde regelgeving, 'right to challenge', 'nudges' uit de gedragswetenschappen, 'innovation deals', experimentwetgeving en regelluwe zones of proeftuinen.

De SERV hoopt dat deze adviezen de nodige weerklank en opvolging in regering en parlement zullen krijgen, want de vraag naar concrete actie op al deze terreinen is groot. Men is alvast blij met de aankondiging van de minister-president dat hij daarmee verder aan de slag wil gaan en de SERV wil blijven betrekken, in het bijzonder rond het thema innovatievriendelijke en toekomstbestendige regelgeving waarover een conceptnota in de maak is.

4.3. Appreciatie groenboek Bestuur

Het initiatief zelf en de brede consultaties die binnen de Vlaamse overheid zijn gevoerd in voorbereiding van het groenboek worden als positief beoordeeld. Ook inhoudelijk is er waardering: het groenboek bevat talrijke goede voorstellen die de SERV kan ondersteunen. Het groenboek is ook vernieuwend op een aantal vlakken, bijvoorbeeld waar het spreekt over innovatie bij de overheid. In vergelijking met beleidsdocumenten uit het verleden is er ook een veel grotere aandacht voor openheid, voor interactie met stakeholders, voor cocreatie en coproductie, voor de rol van de overheid als speler in de netwerksamenleving van de toekomst.

Er is echter ook kritiek, want het groenboek is volgens de SERV geen 'echt' groenboek, in de zin dat het geen probleemanalyse en geen beleidsopties bevat. Dat is geen formalistische opmerking, want werken met beleidsopties maakt een rijker debat mogelijk. Meerdere voorstellen zijn ook niet nieuw. Dat de overheid minder verkokerd moet werken, of zijn beleidskeuzes en beleidsinstrumenten beter moet onderbouwen bijvoorbeeld, stond tien jaar geleden al in beleidsplannen over effectieve en efficiënte overheid en over slagkrachtige overheid. Dat ze nu opnieuw in het groenboek staan, betekent dat er te weinig vordering is geboekt. Dan volstaat het niet om ze gewoon te herhalen. Dan moet er gekeken worden waarom dat in het verleden niet gelukt is. Anders riskeert men over tien jaar opnieuw hetzelfde te lezen.

Met andere woorden: doordat het groenboek geen probleemanalyse bevat, blijft het te veel aan de oppervlakte. Het is nodig om dieper te graven en te kijken naar de achterliggende redenen. Zonder probleemanalyse is het gevaar reëel dat sommige goede voorstellen opnieuw niet gerealiseerd zullen worden omdat ze tegen dezelfde obstakels aanlopen als voorheen. Het blijft dan allemaal mooi op papier maar er verandert weinig in de praktijk.

Het statuut van het groenboek is lang onduidelijk geweest. Men kreeg ook het signaal dat het groenboek eigenlijk moest worden beschouwen als een witboek, dat er geen witboek zou komen maar meteen een ontwerp van Vlaams Bestuursdecreet. Er werd ook gezegd dat het Voorzitterscollege niet zou wachten op de adviezen, het parlement en resultaten van de onlinebevraging om zijn finaal standpunt te bepalen over de voorstellen van het groenboek. Gelukkig is men daarop teruggekomen, want volgens de SERV is het wel degelijk nodig om in de eerste helft van 2017 een witboek Bestuur te maken. Dergelijk witboek moet duidelijkheid brengen over wat de Vlaamse Regering beslist, ook omdat lang niet alle maatregelen van het groenboek wettelijk geregeld moeten worden in een Bestuursdecreet.

Inhoudelijk zijn er volgens de SERV in het groenboek een aantal belangrijke aspecten van of discussies over het functioneren van de Vlaamse overheid nog onderbelicht. Dat geldt voor thema's zoals de digitalisering, de bestuurlijke organisatie van de Vlaamse overheid, de link met de overheidsmiddelen, de rol van personeel en cultuur of mentaliteit en de rol en het functioneren van de kabinetten en de Vlaamse Regering. Wat dat laatste betreft, zou de Vlaamse Regering best ook een zelfevaluatie moeten doen. Een aanzet daarvoor is te vinden in het SERV-advies. Want ook de politiek moet anders gaan werken. Dat de administratie overtuigd is van een aantal zaken, is niet voldoende.

De SERV verwelkomt de aandacht in het groenboek voor onderbouwd beleid en een kennisgedreven, innovatieve overheid. De voorstellen zijn goed, maar het is belangrijk om ook aan te geven 'hoe' men concreet wil zorgen voor beter onderbouwde beleidsbeslissingen. Want in veel landen en op Europees niveau is het belangrijkste instrument dat daarvoor wordt gebruikt een systeem van roadmaps en ex-antereguleringsimpactanalyse. Ook in Vlaanderen bestaat dat. Een cruciale vraag is dus: hoe komt het dat dit blijkbaar niet volstaat en niet goed werkt? Wat is het alternatief dat men voor ogen heeft? In dit deel zou ook beter de link moeten worden gelegd met databeheer en met consultatie. Want belanghebbenden beschikken ook over veel kennis en zijn een belangrijke bron van informatie voor onderbouwing van beleid, naast wetenschappelijke informatie.

Op het vlak van gecoördineerd beleid en wendbare overheid is er nog een hele weg af te leggen. Prioriteiten voor de SERV op dit vlak zijn een betere gegevens-uitwisseling die een daadwerkelijke realisatie moet mogelijk maken van het principe van de eenmalige gegevensopvraging en de automatische rechtentoe-

kenning (iets dat verrassend genoeg niet ter sprake komt in het groenboek), een stroomlijning en vereenvoudiging van de regelgeving, vergunningen, subsidies en inspecties en vooral meer coherentie en samenwerking binnen en tussen de verschillende bestuurslagen door onder andere meer projectmatig te gaan werken via zogenaamde delivery units.

4.4. Besluit

Het groenboek is een goed initiatief met veel goede voorstellen. Het is ook positief dat er een witboek komt zodat het duidelijk is achter welke voorstellen de Vlaamse Regering staat en achter welke niet, en wat de prioriteiten zijn. Het groenboek blijft wel te veel aan de oppervlakte. Het is nodig om een spade dieper te steken. Een betere probleemanalyse is nodig om te komen tot zinvolle maatregelen die in de praktijk echt gaan werken. Hopelijk wordt het witboek verder in dialoog met de stakeholders en het parlement uitgewerkt. Het zou mooi zijn moest het witboek zelf een voorbeeld zijn van cocreatie.

Vooraf de voorstellen over consultatie en adviesraden vergen bijsturing. Het palet aan ideeën is veel ruimer dan wat er in het groenboek staat. De resultaten van het debat dat de afgelopen maanden werd gevoerd rond consultatie en advies zouden beter in de bespreking en teksten moeten worden meegenomen.

5. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

5.1. Tussenkoms van Willem-Frederik Schiltz

Willem-Frederik Schiltz denkt dat heel wat aanbevelingen uit het SERV-advies kunnen worden meegenomen. Blijkbaar is de SERV bezorgd over het gedeelte inzake participatie en consultatie omdat het groenboek sterk inspeelt op het betrekken van de burger. Daardoor dreigt de klassieke adviesradenstructuur wat te worden ondergesneeuwd. Hoe ziet de SERV de verhouding tussen enerzijds de adviesraden en anderzijds de participatie van burgers?

5.2. Tussenkoms van Jan Bertels

Jan Bertels vindt het een goede zaak dat het groenboek gevolgd zal worden door een witboek. Men zou dat voortschrijdend inzicht kunnen noemen. Onder meer de automatische rechtentoekekening zou zichtbaar aan bod moeten komen in het witboek.

De spreker verwijst naar de uitspraak dat de sociale partners vinden dat er geen keuze moet worden gemaakt tussen de twee voorgestelde opties inzake advies en participatie. Kan dit nader worden toegelicht? De minister-president wil komen tot een strategisch advies in het kader van een strategische adviesagenda. De spreker vindt alvast dat de adviesraden volop hun rol moeten kunnen blijven spelen.

5.3. Tussenkoms van Paul Cordy

Paul Cordy meende vanwege de SERV een enigszins defensieve reflex te horen inzake de participatie van de burger. Weliswaar moet men rekening houden met een aantal aspecten om de participatie van de burger goed tot stand te laten komen. Hoe ziet de SERV de verhouding tussen de adviesraden en het streven naar betrokkenheid van de burger? Is er bekeken hoe men die betrokkenheid nog kan versterken?

5.4. Tussenkomsst van Wouter Vanbesien

Wouter Vanbesien heeft in de toelichting van de SERV niet gehoord dat men de nieuwe vormen van participatie zou willen miskennen. Men moet zich alleszins hoeden voor een soort concurrentieslag tussen vormen van participatie. Het is belangrijk de nieuwe vormen te integreren en de bestaande vormen te versterken en zeker niet af te bouwen. Het middenveld heeft een belangrijke rol te spelen in de samenleving, ook op het vlak van beleidsadvisering en -uitvoering.

Wat is de mening van de SERV over het voorstel uit het groenboek om de beleidsplannen te schrappen en over te schakelen naar een meer categoriale aanpak?

6. Antwoorden van de SERV

Ann Vermorgen meent dat er een gezond evenwicht moet kunnen bestaan tussen de participatie van burgers en het adviesradenstelsel. Het ene moet het andere niet verdringen, maar precies dat wordt door de SERV gevraagd. De SERV heeft heel wat expertise opgebouwd en vertegenwoordigt veel organisaties. Er wordt intern gewerkt op basis van democratische processen en men bestrijkt een breed veld.

Burgerparticipatie moet men gericht en onderbouwd kunnen aanpakken. Men moet weten waarover de mensen worden geconsulteerd. In het kader van het energiebeleid wordt er bijvoorbeeld gewerkt met burgerpanels. De SERV heeft daar op zich geen probleem mee. De SERV werkt zelf in werkgroepen mee aan dat thema. Maar op een bepaald moment moeten die zaken in elkaar worden geschoven. De bekommernis is dan hoe men de resultaten van een burgerbevraging best inpast in werkgroepen die rond dezelfde thema's bezig zijn. Het gaat hier om het zoeken naar het juiste evenwicht en niet over het innemen van een defensieve houding tegenover burgerparticipatie.

De spreker wijst er nog op dat de SERV rond bepaalde dossiers ook altijd bepaalde groepen betreft, bijvoorbeeld in het kader van diversiteit. Er is dus zeker sprake van een open houding. Men wil niet per se vasthouden aan de huidige manier van werken. De sociale partners willen absoluut meedenken over mogelijkheden om de blik te verruimen, om los te komen van de cocon van de strategische adviesraad.

Het strategisch adviseren is voor de SERV niet nieuw. De bekommernis is altijd de zoektocht naar waar men het verschil kan maken. Het advies moet er toe doen, moet meerwaarde hebben en een impact op het beleid kunnen creëren. Daarnaast wil de SERV ook proactief adviseren, op basis van het werkprogramma en dossiers die in aantocht zijn. Er zijn bijvoorbeeld een aantal technologische revoluties aan de gang in het kader van de digitalisering en robotisering. Dat is een aanleiding om binnen de SERV tot een akkoord te komen om op dit thema te kunnen inspelen. Men wacht dus niet noodzakelijk initiatieven van een overheid of regering af. Er zijn items waarop men proactief wil inspelen.

Niettemin blijft het voor de SERV belangrijk om op geregelde tijdstippen te kunnen adviseren en dit op basis van duidelijke afspraken. Dit mag niet zomaar worden overgelaten aan een minister die af en toe de behoefte voelt om een advies te vragen. Dan valt te vrezen dat de SERV geen adviezen meer zal kunnen geven. Het principe van de conceptnota's is belangrijk, maar dan moet er in deze voorbereidende beleidsfase de openheid zijn om rekening te houden met de uitgebrachte adviezen.

Ann Vermorgen besluit dat de strategische adviesraden een belangrijke rol moeten kunnen blijven spelen, weliswaar vanuit een open houding naar andere vormen van inspraak en burgerparticipatie. Burgerparticipatie moet wel op een degelijke manier worden georganiseerd. Men moet voor elk dossier uitmaken tot welke doelgroep men zich richt.

Peter Van Humbeeck vult aan dat maatwerk het toverwoord is als de overheid op een goede manier wil consulteren. Er moet telkens op een professionele wijze worden nagedacht over wie men wil bereiken en op welke manier. Men heeft de indruk dat er in het groenboek één manier wordt naar voor geschoven. Er is immers sprake van 'maximaal een beroep doen op e-consultaties'. In een aantal gevallen kan dat een nuttig instrument zijn, maar in veel andere gevallen is dergelijke consultatie niet het meest aangewezen. Uit ervaringen in Nederland blijkt dat internetconsultaties vooral de oudere blanke man (vaak met een slecht karakter) aanspreken. Het gaat met andere woorden niet om een representatief of betrouwbaar deel van de bevolking. Nochtans worden dergelijke consultaties in het groenboek naar voor geschoven om aan inclusie te doen. Als men moeilijk bereikbare groepen wil aanspreken, moet men ook andere wegen bewandelen.

De SERV pleit voor het werken met roadmaps of procesnota's, zoals dat al op Europees niveau gebeurt of in het dossier versnelling van investeringen. De regering geeft dan al in het begin van een beleidsdossier aan hoe men wil werken, wie men wanneer op welke manier wil betrekken, van waar de onderbouwing moet komen enzovoort. Dergelijke werkwijze biedt veel transparantie. Als de consultatieprocessen goed zijn georganiseerd, dan is er op het einde van de rit minder nood om nog te adviseren.

In het groenboek staan twee keuzes inzake de strategische adviesraden. De eerste keuze is dat de strategische adviesraden enkel nog strategisch advies kunnen geven. De andere keuze is om er kleinere organisaties van te maken die flexibel andere organisaties kunnen betrekken. Volgens de SERV moet er hier geen keuze worden opgedrongen en moeten beide mogelijkheden kunnen. Overigens gebeurt dit vandaag in de praktijk al.

Wat de beleidsplannen betreft, zoals armoedepannen of gelijkekansenplannen, is het de bedoeling om die te integreren. Hierop is reactie gekomen omdat de doelgroepen minder aanknopingspunten hebben om zich over die plannen uit te spreken. In het SERV-advies wordt opgemerkt dat men ook moet kijken naar de effectiviteit van al die plannen. De vaststelling is dat het vaak om een papieren, aangekondigd beleid gaat, maar dat de doorwerking van de plannen in de verticale domeinen nog te wensen overlaat. De plannen op zich maken het verschil niet.

Mercedes VAN VOLCEM,
voorzitter

Bart DOCHY
Els ROBEYNS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VAC	Vlaams administratief centrum
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent
VVP	Vereniging van de Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten